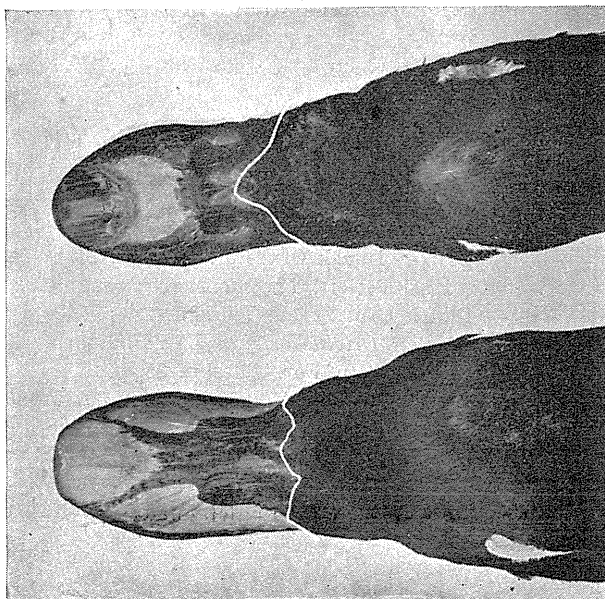

Amerikansk Fløjlsand (*Melanitta fusca deglandi* (Bonaparte)) ny for Grønland.

Af FINN SALOMONSEN.

(With a Summary in English: The American Velvet Scoter, *Melanitta fusca deglandi* (Bonaparte) in Greenland.)

I Juli 1944 blev et Eksemplar af Amerikansk Fløjlsand (*Melanitta fusca deglandi* (Bonaparte)) fanget ved Nûgsuaq

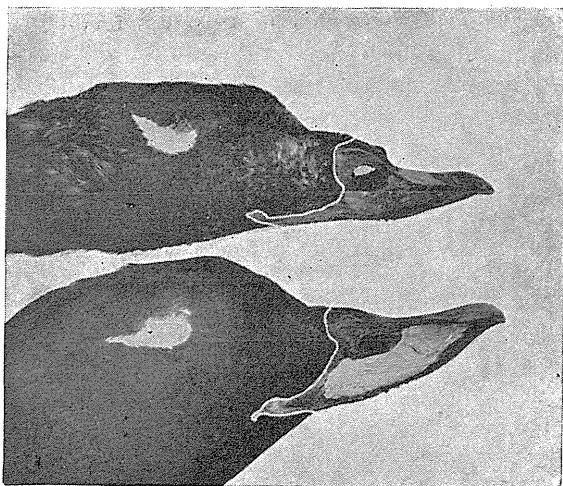
U. MØHL-HANSEN fot.

Fig. 1. Næb set fra oven af en dansk *M. fusca fusca* (nederst) og det grønlandske Eksemplar af *Melanitta fusca deglandi* (øverst). Begge er adulte ♂♂. Fjergårnsen er trukket op med en hvid Linje.

Halvøen i Umánaq Distrikts sydlige Del i Vestgrønland. Fuglen laa syg paa Vandet udfor det yderste af Nûgsuaq Halvøen og blev bragt til den vikarierende Distriktslæge i Umánaq, CARL FREDERIK ØLLGAARD, der lod den udstoppe. Derfra kom Stykket til Dr. ALFRED BERTELSEN, der forærede Fuglen til Zool. Museum. Det er en gammel Han i helt udfarvet Dragt.

Det er første Gang den amerikanske Fløjlsand er truffet i Grønland, og der er derfor Grund til at omtale denne Ande-

form lidt nærmere. I Fjerdragten og i Størrelsesforholdene er der praktisk talt ingen Forskel fra den almindelige Fløjlsand, men det er dog værd at nævne, at den hvide Plet under og bag Øjet hos Hannerne oftest er lidt større og længere udbredt bagtil hos den amerikanske Form end hos den europæiske; dette er dog ikke til at se paa det foreliggende Skind fra Grønland. Endvidere er Kropsiderne og delvis ogsaa Skulderfjerene brune, ikke sorte, noget som tydeligt fremgaar af Stykket fra Umánaq.

U. MØHL-HANSEN fot.

Fig. 2. De samme to Stykker som i Fig. 1, set fra Siden. Øverst *M. f. deglandi*, nederst *M. f. fusca*. Fjergænsen er trukket op med en hvid Linje.

De afgørende Forskelle mellem de to Former vedrører imidlertid Næbformen og Befjeringens Forhold ved Næbroden, saaledes som vist paa de to vedføjede Figurer. Opsvulmningen ved Næbroden er hos *M. f. deglandi* betydelig større og højere end hos *M. f. fusca* og besidder paa sin forreste Kant en lille opstaaende Knude. Næseborene er højere og mere ovale og virker derved mere „aabne“, mens de hos *M. f. fusca* er langstrakte og ret lave. Paa det grønlandske Stykke er Højden \times Længden paa Næseborene 6×8 mm, hos en Række danske udfarvede $\sigma\sigma$ af *M. f. fusca* $3.2-4 \times 8-9$ mm, altsaa altid lavere og oftest lidt længere. Grænsen mellem Befjeringen og den hornklædte Del af Næbet forløber helt anderledes, idet

Fjerklædningen hos *deglandi* i en spids Pandeflig gaar ud paa Næbknoppen, hvor den først standser nogle mm længere fremme end Næseborenes Bagkant og altid gaar betydelig længere ud paa Næbet end Befjeringen paa Kinderne. Afstanden mellem Kindernes Fjerklædning og Næseborenes Bagkant er kun ringe (under 4 mm, d. v. s. under Halvdelen af Næseborenes Længde), og Fjergænsen forløber nedad langt forbi Næseborene, idet den samtidig løber skraat fremad, omtrent til den befinder sig lige under Næseborenes Bagkant, hvorpaa den i en næsten ret Vinkel drejer bagud mod Mundkrogen, forløbende parallelt med Næbkanten og kun faa mm fra denne (se Fig. 2). Hos *M. f. fusca* gaar Fjerklædningen paa Panden ikke ud i en spids Pandeflig, men Fjergænsen forløber næsten paa tværs af Næbet (se Fig. 1) og holder sig langt bag Næseborene og gaar heller ikke saa langt frem som Fjerklædningen paa Kinderne. Paa dette Punkt forholder den sig altsaa til *deglandi* som Ederfuglen til Kongeederfuglen. Afstanden mellem Kindernes Fjerklædning og Næseborenes Bagkant er stor (i Reglen over 7 mm, d. v. s. omtrent som Næseborenes Længde), og Fjergænsen forløber nedad kun til udfor Næseborene, hvorefter den i en ret Linje løber skraat nedad og bagud til Mundkrogen. Endvidere er Næbet kortere hos *deglandi*; hos Grønlandsstykket er Næblængden (maalt fra Næseborenes Bagkant) 37 mm, hos *fusca* 38—40 mm. Da Næbbredden er ens hos de to Former, virker Næbet relativt bredere hos *deglandi*. Selve Næbformen synes at være lidt forskellig, idet Overnæbets Kanter hos *deglandi* er svagt konvekse, idet de buer lidt udad, mens de hos *fusca* er parallelle. Det er dog muligt, at denne Forskel beror paa Tilfældigheder, men den er dog i Overensstemmelse med Beskrivelsen hos SALVADORI (1895, p. 410), der om Næbet hos *deglandi* siger "the lateral outlines strongly convex". Hos andre Forfattere har jeg ikke fundet noget om dette Forhold.

Endelig er ogsaa Næbfarven noget forskellig hos de to Former, idet Overnæbets Sider hos *fusca* er orangerøde, hos *deglandi* højrode, og den sorte Farve paa Overnæbets Sider (ved Næbroden) strækker sig hos *deglandi* ud til Næseborene, men standser mindst 1 cm bag Næseborenes Bagrand hos *fusca*.

Hos Hunnerne optræder nogenlunde de samme Forskelle som mellem Hannerne af de to Underarter. Bedst kendes Hun-

nerne af *deglandi* paa, at Pandens Fjerklædning strækker sig ud i en Flig, der naar længere ud end Bagkanten af Næseborene (der som hos ♂♂ er højere og mere aabne end hos *fusca*), og at Befjeringen paa Kinderne strækker sig længere ud end hos *fusca*, idet Fjergrænsen forløber tæt bag Næseborene og under disse omtrent frem til deres Bagkant.

De store strukturelle Forskelligheder mellem de to Former af Fløjsænder synes at godtgøre, at det drejer sig om to Arter og ikke blot om to Underarter af samme Art. Da de to Former imidlertid ikke afviger fra hinanden i andre Henseender end de nævnte, og da de ogsaa i Levevis forholder sig ens, opfattes de af de fleste Ornithologer (dog ikke de amerikanske) som hørende til samme Art. Forøvrigt optræder i Østsibirien en tredje Underart, *Melanitta fusca stejnegeri* (Ridgway), der nærmest minder om *deglandi*, men har Knoppen paa Næbroden betydelig større og indadbøjet (konkav) paa sin Forside, ligesom den hvide Øjeplet er meget længere udstrakt bagtil. Den er afbildet hos SCHIØLER 1926, p. 124.

Den amerikanske Fløjsand er som ynglende udbredt fra Alaska til Hudson Bay og Labrador, mod Syd til St. Lawrence Golfen og det nordligste U. S. A. (North Dakota og Washington). Den er Trækfugl, der tilbringer Vinteren langs Atlantkysten fra St. Lawrence til South Carolina og langs Pacifickysten fra Aleuterne til Lower California (A. O. U. CHECK-LIST 1931, p. 58). I Grønland har den, som nævnt, ikke tidligere vist sig, derimod har den europæiske Fløjsand (*M. f. fusca*) vist sig nogle Gange, nemlig de følgende: Kingigtoq sydfør Godthaab ♂ ad. Maj 1878 (WINGE 1898, p. 92) (dette Stykke er opstillet i Mu-seets grønlandske Samling), „Grønland“ juv. Dec. 1894¹⁾ (HØRRING & SALOMONSEN 1941, p. 13), Fiskenæs juv. Jan.-Feb. 1916 (SCHIØLER 1917, p. 174) og Narssaq ved Godthaab ♂ ad. 7ende Marts 1911 (HØRRING & SALOMONSEN 1941, p. 13).

¹⁾ Om dette Stykke, der i 1902 kom til Zool. Museum med SCHEELS Samling, vides kun, at det 24. 12. 1894 blev købt paa Grønland. Om dette Eksemplar siger HØRRING & SALOMONSEN (1941, p. 13): “As the head is missing, nothing can be said of the species“. Ved en Gennemgang af Mu-seets Samling af Fløjsænder fandtes imidlertid det manglende Hoved, der viste, at Eksemplaret tilhørte den europæiske Underart.

SUMMARY IN ENGLISH

The American Velvet Scoter (*Melanitta fusca deglandi* (Bonaparte)) in Greenland.

In July 1944 an adult male of the American Velvet Scoter (*Melanitta fusca deglandi* (Bonaparte)), by American Ornithologists called White-Winged Scoter, was captured at the Nûgssuaq Pen. in Umánaq District, West Greenland. This is the first record of *M. f. deglandi* in Greenland. The differences between this bird and *M. f. fusca* are described, especially those regarding the frontal and loreal feathering and the structure and coloration of the bill (cf. figs. 1-2). The Greenland records of *M. f. fusca* are enumerated, being totally four.

Literatur.

- A. O. U. CHECK-LIST 1931: Check-list of North American Birds, prepared by a Committee of the American Ornithologists' Union, Ed. 4. — Lancaster, Pa.
- HØRRING, R. & F. SALOMONSEN: Further Records of Rare or New Greenland Birds. Miscellaneous Notes on Greenland Ornithology IV. — Meddelelser om Grønland, **131**, Nr. 5.
- SALVADORI, T. 1895: Catalogue of the Chenomorphæ, Crypturi and Ratitæ in the Collection of the British Museum. — Catalogue of the Birds in the British Museum, **27**, London.
- SCHIØLER, E. L. 1917: Om nogle for Grønlands Øst- og Vestkyst nye og sjældne Arter (Østkysten af O. HELMS). — Dansk Orn. For. Tidsskr., **11**.
— 1926: Danmarks Fugle, med Henblik paa de i Grønland, paa Færøerne og i Kongeriget Island forekommende Arter, **2**. — København.
- WINGE, H. 1898: Grønlands Fugle. — Meddelelser om Grønland, **21**.
-